

Nd.

190. Frumvarp til laga

[140. mál]

um breyting á lögum nr. 68 15. júní 1971, um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. lög nr. 7 23. mars 1972, lög nr. 60 30. apríl 1973, I. kafla laga nr. 10 22. mars 1974, II. kafla laga nr. 11 28. apríl 1975, II. kafla laga nr. 20 5. maí 1976, lög nr. 32 12. maí 1977, lög nr. 63 28. desember 1977 og III. kafla laga nr. 3 17. febrúar 1978, um breyting á þeim lögum.

(Lagt fyrir Alþingi á 100. löggjafarþingi 1978.)

1. gr.

6. mgr. C-liðar 15. gr. (sbr. 4. tl. 7. gr. laga nr. 7/1972) falli niður og breytist málsgreinatalan samkvæmt því.

2. gr.

1. mgr. D-liðar 15. gr. (sbr. 5. tl. 7. gr. laga nr. 7/1972) orðist svo:

Til viðbótar þeirri föstu fyrningu, sem um ræðir í C-lið, er heimilt að fyrna eignir þær, er um getur í 1. og 2. tl. C-liðs með sérstakri fyrningu, er nemi að hámarki 10% af heildarfyrningarverði þeirra, að frádreginni hækkun vegna endurmats samkvæmt ákvæðum til bráðabirgða I. Eigandi ræður, hvenær hann notar heimild þessa, en aldrei má hann nota meira en fimmta hluta þessara sérstöku fyrninga á einu ári.

3. gr.

A-liður 25. gr. (sbr. 1. gr. laga nr. 63/1977) orðist svo:

A. Tekjuskattur þeirra manna, sem tekjuskattskyldir eru samkvæmt lögum þessum, reiknast svo:

1. Hjá einstaklingi og hjónum, telji þau fram hvort í sínu lagi:

Af fyrstu 615 350 kr. skattgjaldstekjum greiðist 20%, af næstu 246 150 kr. skattgjaldstekjum greiðist 30%, af þar næstu 341 000 kr. skattgjaldstekjum greiðist 40% og af skattgjaldstekjum yfir 1 202 500 kr. greiðist 50%. Frá þeirri fjárhæð skal síðan dreginn persónuafsláttur skv. 1. eða 3. tl. B-liðar þessarar greinar eftir því sem við á.

2. Hjá hjónum, sem samsköttuð eru, sbr. 3. gr. laga þessara:

Af fyrstu 861 500 kr. skattgjaldstekjum greiðist 20%, af næstu 369 230 kr. skattgjaldstekjum greiðist 30%, af þar næstu 351 500 kr. skattgjaldstekjum greiðist 40% og af skattgjaldstekjum yfir 1 582 230 kr. greiðist 50%. Frá þeirri fjárhæð skal síðan dreginn persónuafsláttur skv. 2. tl. B-liðar þessarar greinar.

4. gr.

2. mgr. B-liðar 25. gr. (sbr. 9. gr. laga nr. 20/1976 og 9. gr. laga nr. 11/1975) orðist svo:

Nemi persónuafsláttur skv. 1., 2. eða 3. tl. þessa stafliðar hærri fjárhæð en reiknaður skattur af skattgjaldstekjum skv. 1. eða 2. tl. A-liðar þessarar greinar, skal ríkissjóður leggja fram fé, sem nemur allt að þessum mun, og skal því ráð-

stafað fyrir hvern mann til að greiða álagt sjúkratryggingagjald hans á gjaldárinu og því, sem þá kann að vera óráðstafað, til greiðslu útsvars hans á gjaldárinu. Þó skal greiðsla útsvars gjaldársins fyrir hvern gjaldanda aldrei nema hærri fjárhæð en útsvar hefði numið, ef útsvarsstofn hefði verið lækkaður um a) bætur skv. II. og IV. kafla laga nr. 67 20. apríl 1971 með síðari breytingum, b) námsfrádrátt, er skattstjóri ákvarðar vegna þeirra, er stunda nám í a. m. k. sex mánuði á árinu og c) lækkun skattgjaldsleikna, er skattstjóri ákvarðar skv. 52. gr. laga þessara. Sá persónuafsláttur, sem enn er óráðstafað, fellur niður.

5. gr.

D-liður 25. gr. (sbr. 9. gr. laga nr. 11/1975) orðist svo:

D. Tekjuskattur þeirra félaga og stofnana, er um ræðir í 5. gr., skal vera 65% af skattgjaldstekjum.

6. gr.

26. gr. (sbr. 2. gr. laga nr. 63/1977) orðist svo:

1. Eignarskattur þeirra manna, sem eignarskattskyldir eru samkvæmt lögum þessum, reiknast þannig:

Af fyrstu 11 400 000 kr. skattgjaldseign einstaklinga og fyrstu 17 100 000 kr. skattgjaldseign hjóna greiðist enginn skattur. Af þeirri skattgjaldseign, sem þar er umfram, greiðist 1,2%.

Hjá þeim mönnum, sem náð höfðu 67 ára aldri fyrir 1. janúar 1979 eða áttu rétt til örorkulífeyris á árinu 1978, skal álagður eignarskattur skv. 1. mgr. þessa tölulíðar lækkaður um 68 400 kr. hjá einstaklingi og um 102 600 kr. hjá hjónum.

2. Skattur af eignum þeirra innlendu og erlendu félaga og annarra skattskyldra aðila, sem um ræðir í 5. gr., skal vera 1,6% af skattgjaldseign.

3. Eignarskatt, sem ekki nær 1 000 kr., skal fella niður við álagningu.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað og koma til framkvæmda við álagningu skatta fyrir skattárið 1978.

Ákvæði til bráðabirgða

Ákvæði V—VIII kafla laga nr. 68/1971 með síðari breytingum skulu gilda til 31. desember 1979 þrátt fyrir gildistöku laga nr. 40/1978. Koma ákvæði VIII—XIII kafla laga nr. 40/1978 því til framkvæmda frá og með 1. janúar 1980. Þá skulu ákvæði laga nr. 22/1956 um skatt- og útsvarsgreiðslur útlendinga, gjaldenda sem eru á förum úr landi o. fl. gilda til 31. desember 1979 þrátt fyrir ákvæði 118. gr. laga nr. 40/1978. Að öðru leyti fer um gildistöku laga nr. 40/1978 eftir ákvæðum 118. gr. þeirra laga.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Með frumvarpi þessu er gert ráð fyrir að allverulegar breytingar verði gerðar á tekju- og eignarskattlagningu á næsta ári. Miða þessar breytingar að því að afla ríkissjóði ígildis þeirra skatttekna er fólust á árinu 1978 í ákvæðum bráðabirgðalaga nr. 96/1978. Auk þess er lagt til að bætt verði við nýju 50% skattþrepi í tekju-skatti einstaklinga og tekjuskattshlutfall félaga er hækkað nokkuð. Er þessum síðast töldu breytingum ætlað að koma í stað þess 10% skyldusparnaðar sem lagður var á einstaklinga og félög á árinu 1978.

Með 10. gr. bráðabirgðalaga nr. 96/1978 um kjaramál var lagður sérstakur skattur á hreinar tekjur og fyrningar af atvinnurekstri. Samkvæmt 8. gr. sömu laga

var lagður á svokallaður eignarskattsauki. Eins og kunnugt er hefur tekjum af skattlagningu þessari verið ætlað að standa undir kostnaði af niðurfærslu vöruverðs, sbr. III kafla ofan nefndra laga. Þessar aðgerðir voru bráðabirgðaráðstafanir og var m. a. ætlað að skapa svigrúm til frekari aðhaldsgerða. Vegna niðurfærsluráðstafananna er óhjákvæmilegt að nokkur halli verði á ríkisbúskapnum á árinu 1978. Þann halla verður að fullu að bæta upp á árinu 1979, og reyndar nokkru betur ef hamla á gegn verðbólgu og jafnvægi á að nást í ríkisbúskapnum fyrir árslok 1979 eins og að er stefnt. Þar sem verulega var liðið á árið þegar gripíð var til aðgerða með bráðabirgðalögum nr. 96/1978 verða aukin útgjöld og tekjumissir ríkissjóðs á árinu 1978 ekki að öllu leyti bættur með skattheimtu á því ári. Til þess að mæta þessum útgjöldum, þeim tekjumissi ríkissjóðs sem hlýst af lækkun skatta á lágtekjufólk, sbr. 2. gr. laga nr. 103/1978, svo og til þess að ná þeim markmiðum sem að er stefnt í ríkisfjármálum fyrir árslok 1979 verður óhjákvæmilega að koma til aukin tekjuöflun ríkissjóðs.

Þá felast í frumvarpi þessu nokkrar hagsbætur til handa þeim er minnsta greiðslugetu hafa í þjóðfélaginu. eru þær í formi hækkunar á skattfrelsismörkum eignarskatts hjá elli- og örorkulífeyrisþegum og nýtingar á persónuafslætti til greiðslu sjúkratryggingagjalds.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Með þessari grein er lagt til að heimild til verðstuðulsfyrningar verði felld niður. Heimild til verðstuðulsfyrningar var lögfest með lögum nr. 7/1972. Var henni ætlað að stuðla að því að afskriftir höldust nær raungildi hins upphaflega kostnaðarverðs fyrnanlegra eigna í verðbólgunni. Að margra mati náði þessi heimild ekki tilgangi sínum þar sem verðstuðulsfyrningin reiknast sem hlutfall af öðrum fyrningum og er því hæst á þeim árum sem reglulegar fyrningar eru næst því að vera af raungildi kostnaðarverðs en fer lakkandi að raungildi eftir því sem eignir eldast og reglulegar afskriftir verða fjær raungildi. Þá er það verulegur galli á þessari fyrningu að hún hefur engin áhrif á fyrningarstofn eigna og skerðir því ekki heimildir til fyrninga í framtíðinni eða hefur nein áhrif á útreikning söluhagnaðar.

Niðurfellingu verðstuðulsfyrningarheimildar ásamt þeirri skerðingu flýtifyrningar sem gert er ráð fyrir í 2. gr. frumvarps þessa er ætlað að vera ígildi skattlagningar á atvinnurekstur samkvæmt 10. gr. bráðabirgðalaga nr. 96/1978. Að auki munu tillögur þessar afla ríkissjóði nokkurra umframtekna til mótvægis við tekjutap er leiðir af lækkun skatta á lágtekjufólk.

Á árinu 1978 námu verðstuðulsfyrningar félaga samtals 3 883 m.kr. en þar af voru verðstuðulsfyrningar félaga er sýndu hreinar tekjur af atvinnurekstri aðeins 1 489 m.kr. Einstaklingar í atvinnurekstri notuðu samtals 885 m.kr. til verðstuðulsfyrninga og gera má ráð fyrir að herra hlutfall þeirra hafi gengið á móti hreinum tekjum hjá einstaklingum en félögum. Miðað við þessar forsendur má áætla lauslega að niðurfelling verðstuðulsfyrningarheimildar gefi ríkissjóði 1 300 m.kr. í auknar tekjur í formi hækkaðs tekjuskatts af atvinnurekstri á árinu 1979. Þessi áætlun er þó háð allnokkurri óvissu þar sem ekki liggja fyrir nákvæmar áætlanir um afkomu atvinnurekstrar í einstökum greinum á árinu 1978.

Um 2. gr.

Með þessari grein er lagt til að heimild til flýtifyrningar verði með öllu felld niður að því er mannvirki varðar en flýtifyrningarheimildin varðandi aðrar eignir, sem fyrna hefur mátt flýtifyrningu, lækki úr 30% í 10%, þannig að aldrei megi þó nota meira en 2% flýtifyrningu á einu ári. Heildarupphæð flýtifyrninga félaga nam á árinu 1968 tæpum 2 078 m.kr. en hjá einstaklingum í atvinnurekstri nam

hún rúmlega 810 m.kr. Þar sem ekki má mynda rekstrarhalla með flýtifyrningu eða nota hana til frestunar yfirfærslu tapa frá fyrri árum nýtist öll lækkun þessarar heimildar ríkissjóði til tekjuauka. Miðað við áætlanir um skiptingu flýtifyrningar á liðnum árum milli fasteigna og lausafjár má ætla að tekjuauki ríkissjóðs af skerðingu flýtifyrningarheimilda verði u.þ.b. 1 060 m.kr. á árinu 1979 en þessi áætlun er þó háð sömu óvissunni og áætlun um tekjuauka af niðurfellingu verðstuðulsfyrningar í 1. gr. frumvarpsins.

Miðað við þessar áætlanir ætti tekjuauki ríkissjóðs af 1. og 2. gr. lagafrumvarps þessa að vera nærfellt 400 m.kr. umfram þá tekjuöflun sem gert var ráð fyrir í fjárlagafrumvarpi sem ígildi 10. gr. brbl. nr. 96/1978, og kemur sú fjárhæð á móti tekjutapi ríkissjóðs vegna lækkunar skatta á lágtekjufólk.

Um 3. gr.

Með þessari grein er lagt til að nýju skattþrepi verði hætt við tekjuskattsstigann. Verði þetta nýja skattþrep 50% og leggist á skattgjaldstekjur einhleypinga yfir 3 848 þús. kr. en á skattgjaldstekjur hjóna yfir 5 063 þús. kr. Miðað við meðalnýtingu frádráttarheimilda felst í þessu að hið nýja skattþrep leggst að meðaltali á einhleypinga sem hafa yfir 4 527 þús. kr. í brúttótekjur og á hjón sem hafa yfir 6 751 þús. kr. í brúttótekjur. Er þá miðað við að skattgjaldstekjur einhleypinga séu að meðaltali 85% af brúttótekjum en skattgjaldstekjur hjóna 75% af brúttótekjum. Í hinu nýja skattþrepi verða því einungis þeir sem betur mega sín í þjóðfélaginu og er því ætlað að koma í stað skyldusparnaðar þess sem álagður var á árinu 1978. Er áætlað að tekjuauki ríkissjóðs af þessari breytingu verði u.þ.b. 1 850 m.kr. á árinu 1979.

Um 4. gr.

Hér er lagt til að ónýttur persónuafsláttur verði nýttur til greiðslu sjúkra-tryggingagjalds áður en hann gengur til greiðslu útsvars. Mun þessi breyting kosta ríkissjóð 200 milljónir kr. miðað við forsendur fjárlagafrumvarps.

Um 5. gr.

Með þessari grein er lagt til að tekjuhluftfall félaga hækki úr 53% í 65% og er þessari hækkun ætlað að koma í stað þess 10% skyldusparnaðar er lagður var á skattgjaldstekjur félaga að viðbættum varasjóðstillögum á árinu 1978 með lögum nr. 3/1978. Ef tekið er tillit til heimildar félaga til að leggja 25% af hreinum tekjum í varasjóð felst í þessari breytingu að virkt skatthluftfall félaga hækkar úr 39,75% í 48,75%. Er áætlað að tekjuauki ríkissjóðs af þessari breytingu verði 1 200 m.kr. á árinu 1979.

Um 6. gr.

Í grein þessari er lagt til að eignarskattsauki 8. gr. brbl. nr. 96/1978, sem fólst í 50% álagi á álagðan eignarskatt einstaklinga og 100% álagi á álagðan eignarskatt félaga, verði á árinu 1979 álagður í formi 50% hækkunar á skatthluftfalli einhleypinga, og það færi því úr 0,8% af skattgjaldseign í 1,2%, og í formi tvöföldunar á eignarskattshluftfalli félaga þannig að það hækki úr 0,8% í 1,6%. Þá er lagt til að skattfrelismörk einstaklinga hækki til samræmis við hækkað fasteignamat en slík breyting er nauðsynleg þar sem skattfrelismörk eignarskatts breytast ekki með skattvísitölu. Loks er lagt til að skattfrelismörk elli- og örorkulífeyrisþega verði 50% hærrí en annarra gjaldenda eignarskatts þannig að hjá einhleypingum verði þau 17 100 þús. kr. en hjá hjónum verði þau 25 650 þús. kr. Ætti með þessu að vera tryggt að tekjulágt gamalt fólk lendi ekki í eignarskatti ef það býr ekki í óhöflega stóru eða íburðarmiklu húsnæði.

Um 7. gr.

Grein þessi þarfnast ekki skýringa.

Um ákvæði til bráðabirgða

Samhliða frumvarpi til tekju- og eignarskattslaga, sem síðar varð að lögum nr. 40/1978, var flutt frumvarp til laga um staðgreiðslu opinberra gjalda er öðlast skyldu gildi 1. janúar 1979. Staðgreiðslufrumvarpið dagaði uppi á Alþingi. Engu að síður var gildistökuákvæðið í 118. gr. laga nr. 40/1978 við það miðað að staðgreiðsla opinberra gjalda yrði upp tekin á árinu 1979. Þar eð ekki varð af laga-setningu um staðgreiðslukerfi opinberra gjalda er ljóst að kveða verður skýrar á um skilin milli laga nr. 68/1971 og laga nr. 40/1978 þannig að skattfrákvæmd verði eins samræmd og heilsteypt á árinu 1979 og verða má. Til þess m. a. að koma í veg fyrir misræmi í skattfrákvæmd, þar sem lög nr. 68/1971 og lög nr. 40/1978 eru ósamrýmanleg á margan hátt, einkum þó er varðar innheimtu gjalda og frákvæmd hennar, er lagt til að auk ákvæða laga nr. 68/1971 um álagningu tekju- og eignarskatta verði ákvæði V—VIII kafla þeirra látin gilda til ársloka 1979.

V kafla laga nr. 68/1971 fjallar um skattumdæmi, skattstjóra, ríkisskattanevnd o. fl., VI kafla fjallar um fresti, úrskurði, innheimtu o. fl., VII kafla fjallar um refsíákvæði og í VIII kafla eru ýmis ákvæði. Með því að framlengja gildistið ákvæða V—VIII kafla laga nr. 68/1971 um eitt ár er því tryggt að skattfrákvæmd á árinu 1979 fari öll eftir ákvæðum laga nr. 68/1971 með síðari breytingum og þannig komið í veg fyrir að unnið verði eftir tveimur lagabálkum sem taka ekki að öllu leyti mið hvor af öðrum.

Þá er gildistið ákvæða laga nr. 22/1956 um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga, gjaldenda sem eru á förum úr landi o. fl. framlengd til ársloka 1979. Þessi ráðstöfun er nauðsynleg þar sem í frumvarpinu um staðgreiðslu opinberra gjalda voru ákvæði um skattgreiðslur þessara aðila. Samkvæmt þessu fer því um skattskyldu og skattgreiðslu þessara aðila á árinu 1979 eftir þeim reglum sem hingað til hafa gilt.

Það er samdóma álit þeirra aðila er að skattfrákvæmd vinna og leitað hefur verið til að ekki sé ráðlegt að flýta gildistöku frákvæmdakafla laga nr. 40/1978 til 1. janúar n. k. þar sem slík breyting krefst meiri undirbúnings en unnt er að koma við á svo skömmum tíma. Hins vegar er æskilegt að afmarka stöðu skatt-rannsóknastjóra skýrar en nú er gert og fá honum svipaða stöðu við rannsókn skattabrota og rannsóknarlögglustjóri ríkisins hefur við rannsókn almennra brota. Er að því stefnt að frumvarp um þetta atriði ásamt nokkrum öðrum nauðsynlegum breytingum á frákvæmdakafla tekjuskattslaga verði flutt eftir áramót.